

I prijatelj ljudstva i ljubitelj slovenske besede se veseli tega s toplim socialnim čuvstvom pisanega delca. Priča namreč na novo, da ne stojimo več v rovtarski omejenosti daleč proč od velikih struj, ki gibljejo moderni svet. Skrb za zdravje ljudstva zavzema prvo mesto v socialnem vprašanju. Jetika, alkohol, spolne bolezni in rak, to so štiri velike ljudske bolezni. Za prvi dve obstajajo pri nas že vzgledne organizacije, na katere smo lahko ponosni. Zanimanje za tretjo ravno tako, če ne še bolj nevarno in splošno ljudsko bolezen je odprl vrata odlični strokovnjak dr. J. Demšar, ki si je tudi z javnimi predavanji o tem predmetu že nabral zaslug. Preostaja samo še organizacija brambe in spoznavanja četrte ljudske bolezni — raka, kakor so take organizacije že osnovane v velikem stilu na Nemškem in Angleškem.

V javnosti je najtežja obravnava tretje ljudske bolezni, ker se tradicionalna laži-morala še vedno mogočno širi in šopiri med ljudstvom in pusti, da ljudstvo v svojem notranjem in najboljšem jedru tajno gnije, samo da ohrani lažniva površina gladko in dostojno lice. S finim taktom in imponujočo resnostjo je spravila Demšarjeva spretna roka kočljivi problem v široki svet. Nekaj posebnega so v knjižici slovenski strokovni termini; pozna se jim na krepki točnosti, da so vzrasli ali v narodu samem ali v osebi, ki se je vzgojila med narodom ter čuti in misli kakor on. Ako v tem zmislu vsak strokovnjak obdela svojo tvarino, razvije se sama ob sebi iz dejstvene potrebe tudi medicinska slovenska terminologija. Posebej je treba poudariti, da je mislil pisatelj širše, ko je prevzel manjkajoče izraze iz srbohrvaškega slovarja ter tako zadostil stremljenju po jugoslovanski enotnosti, katere živo nujnost čutimo vsi. Končno pisatelja samo prosimo, da nam v drugi izdaji napiše uvod, v katerem nam pojasni nekatere principijalne točke seksualnega problema, na pr. moderni nazor o spolni abstinenci, katero moderne preiskave z isto strogostjo zahtevajo od mladeniča, kakor smo je bili doslej navajeni zahtevati od enakopravne ženske itd.

Dr. Franc Derganc.

Hrvatska povjest. Prvi dio: od najstarijih vremena do god. 1526. Napisao Ferdo Šišić. U Zagrebu. Izdala „Matica Hrvatska“, 1906, I. zvezek „Male knjižnice“, strani 208. Poleg svojih rednih izdanj je začela „Matica Hrvatska“ letos izdajati „Malo knjižnico“, ki bo, kakor se vidi, prinašala poučne spise in postala tem popularnejša, čim nižja je cena enemu zvezku — samo 30 h zvezku! Letos sta izšla dva zvezka; v prvem je „Hrvatska zgodovina“ Šišićeva; težki in pomembni časi, ki jih živi sedaj Hrvatska, so dovolj vzroka, da je „Mala knjižnica“ začela baš z zgodovino: ves narod se mora zavedeti svoje politične samostalnosti in se iz svoje prošlosti vzgojiti za bodočnost. A s tem ni povedano, da bi bila Šišićeva knjiga kaka površna, „popularna“ zgodovina; zoper to govori a priori že učenjaško ime pisateljevo, ko je letos predaval v Ljubljani o pripadnosti Dalmacije k Hrvatski; rekel bi človek, da je morebiti v poedinih poglavjih preveč specializovana; to moti onega, ki čita bolj za naslado nego za uk, a gotovo je, da je v ozbiljnih časih treba človeku ozbiljne spreme (pripravljenosti), prave — podkovanosti, Smičklasova ugodna zgodovina je pošla v trgovini, veliko Klaićevo delo še ne bo tako hitro končano in radi obsega in cene ne vsakomur pristopno; zato bo Šišićeva zgodovina izpolnjevala važno mesto. O poedinostih naj govore strokovnjaki. Slovencem, tudi zgodovinarjem je toplo priporočati proučevanje hrvatske zgodovine; zakaj na tem polju nismo „doma“: ali skoraj ne poznamo najvažnejših točk ali pa jih navajamo nekritično in površno po — tujem vzorcu. Hic Rhodus . . . tu se duševno emancipujmo!

Dr. Fr. Ilešič.